

[२०२३] २ एस. सी. आर २९७

स्नेहासिस गिरी आणि इतर विरुद्ध सुभासीस मित्रा

[एस. रवींद्र भट, जे.]

२०२२ ची अवमान याचिका (दिवाणी) क्रमांक ३५२ ,

०२ फेब्रुवारी २०२३

[एस. रवींद्र भट आणि दीपांकर दत्ता जे. जे.]

न्यायालयाचा अवमान-अल्पसंख्याक संस्था म्हणून मान्यताप्राप्त अनुदानित मदरशांमध्ये शिक्षकांच्या नियुक्तीच्या प्रसंभाविक प्रक्रिया नियमन करणाऱ्या पश्चिम बंगाल मदरसा सेवा आयोग कायदा, २००८ च्या काही तरतुदी उच्च न्यायालयाने असंविधानिक घोषित केल्या होत्या- तथापि, सर्वोच्च न्यायालयाने या कायद्याच्या तरतुदी वैध आणि बंधनकारक असल्याचे घोषित केले- अपील प्रलंबित असताना, मदरशांनी काही नियुक्ती केल्या होत्या-कायद्याच्या तरतुदी असंविधानिक घोषित केल्यानंतर नियुक्त केलेल्या शिक्षकांचे वेतन जारी करण्यासाठी उच्च न्यायालयाने अवमान कार्यवाही दाखल केली- आयोजित अपील प्रलंबित असताना केलेल्या अंतरिम आदेशांचे स्वरूप लक्षात घेता, न्यायालयाने नियुक्त्या वैध असल्याचे घोषित केल्या यात काही शंका नाही, त्यांनी संबंधित नियम आणि निकषांचे पालन केले-तथापि, मदरशांनी शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारीवर्ग म्हणून शिक्षकांची नियुक्ती कशी केली याबद्दल न्यायालयाने आपले मन कसे लावले होते यावर कोणतीही चर्चा झाली नाही-तसेच, नियम/कायदे, लागू परिपत्रके आणि

मार्गदर्शक तत्त्वांविषयी कोणतीही चर्चा झाली नाही ज्या संदर्भात अनुदानित आणि विनाअनुदानित मान्यताप्राप्त संस्था नियुक्ती करू शकतात-अवमान कार्यवाहीत, न्यायालय आपली व्याप्ती वाढवू शकत नाही आणि ज्या निकालात अवमान केल्याचा आरोप आहे त्या निर्देशांचा/आदेशांचा भाग नसलेल्या प्रकरणांची सत्यापन करू शकत नाही-प्रतिवादी-अवमानितांचा युक्तिवाद याचिका निकाली काढत, न्यायालयाने स्थगिती दिली: 1 उच्च न्यायालयाच्या अपीलतील निकालाने कायद्यातील काही तरतुदी असंविधानिक घोषित केल्या होत्या. न्यायालयाने आपल्या निकालात कायद्याच्या वैधतेबाबत उच्च न्यायालयाचे ते निष्कर्ष बाजूला सारले. परिणामी, कायद्यातील तरतुदी वैध आणि बंधनकारक मानल्या गेल्या. परिच्छेद 58 मध्ये, न्यायालयाने कायद्याच्या तरतुदींच्या अनुषंगाने आयोगाने केलेल्या नामनिर्देशनांना वैध घोषित केले आणि उच्च न्यायालयाने बाबी निकाली काढल्यानंतर केलेल्या नियुक्त्या सर्व कारणांसाठी वैध मानल्या गेल्या. तथापि, मदरशांनी शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारीवर्ग म्हणून शिक्षकांची नियुक्ती कशी केली याबद्दल न्यायालयाने आपले मत लागू केले होते की नाही याबाबत कोणतीही चर्चा झालेली नाही. आवश्यक शिक्षणाचा दर्जा आणि आवश्यक अनुभव लक्षात घेऊन कोणत्या अनुदानित आणि विनाअनुदानित मान्यताप्राप्त संस्था नियुक्ती करू शकतात; पारदर्शक कालनिर्णयी पथ विश्लेषणीचे पालन केले गेले होते की नाही; संबंधित मदरशाला मान्यता देण्यात आली होती की नाही; व्यक्तीची निवड करणारी समिती किंवा संस्था नियम आणि नियमांनुसार स्थापन करण्यात आली होती की नाही इत्यादींबाबतही कोणतीही चर्चा झालेली नाही. त्यामुळे सत्यापनचा अभ्यास व्हायला हवा असा प्रतिवादी/कथित अवमानकर्त्यांचा युक्तिवाद योग्य आणि ठोस असल्याचे दिसते. अशा प्रकारे, अपील प्रलंबित असताना केलेल्या अंतरिम आदेशांचे स्वरूप पाहता, न्यायालयाने नियुक्त्या ज्या प्रमाणात वैध

असल्याचे घोषित केले, त्या संबंधित नियमांचे आणि बंधनकारक निकषांचे पालन करत होत्या यात शंका नाही. न्यायालय, अवमान कार्यवाहीत त्याची व्याप्ती वाढवू शकत नाही आणि ज्या बाबी त्याच्या निवेदनाचा भाग नाहीत त्यांची तपासणी करू शकत नाही, म्हणजे. ज्या निकालाचा अवमान केल्याचा आरोप केला जात आहे, त्यात समाविष्ट असलेल्या निर्देशांची किंवा आदेशांची व्याप्ती.[परिच्छेद 6-9] [302-एफ; 304-डी-एच; 305-बी]सुधीर वासुदेव वि. एम. जॉर्ज रविशेखरन (2014) 3 एससीसी 373:[2014] 4 एस. सी. आर. 27-यावर आधारित आहे

पुढील याचिका कार्यवाही चालू ठेवता येणार नाही कारण प्रत्येक याचिकाकर्त्याच्या नियुक्तीबाबत योग्य पडताळणी केल्याशिवाय कोणताही निर्णय घेतला जाऊ शकत नसल्यामुळे पुढील कार्यवाही सुरू ठेवता येणार नाही. याव्यतिरिक्त, हे न्यायालय, अवमान अधिकारक्षेत्राचा कायदेशीर वापर करताना, संबंधित नियम आणि कायदे लक्षात घेऊन, याचिकाकर्त्यांपैकी कोणालाही कर्मचारी म्हणून लाभ मिळण्याचा हक्क आहे की नाही या राज्याच्या किंवा मद्राशाच्या भूमिकेच्या निर्णयाची योग्यता तपासू शकत नाही [परिच्छेद 10 आणि 11] [306-ई-जी]

जे. एस. परिहार विरुद्ध गणपत दुग्गर (1996) 6 एससीसी 291:

[1996] 6 पूरक.एस. सी. आर. 110; मिदनापूर पीपल्स कोप.

बँक लिमिटेड वि. चुनीलाल नंदा (2006) 5 एस. सी. सी. 39- वर आधारित आहे

निवृत्त न्यायाधीश कलकत्ता यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन करण्यात आली आहे, जी घटनेच्या कलम 142 नुसार अधिकारांचा वापर करते.पुढील निर्देश जारी केले समितीला विनंती

करण्यात आली आहे की याचिकाकर्त्यांच्या दाव्याचा विचार करावा, त्यात नमूद केलेले मुद्दे लक्षात

घेऊन [परिच्छेद 17] [309-G-H; 310-A]

शेख मो. रफीक वि. मॅनेजिंग कमिटी कोंटी रहमानिया उच्च मदरसा आणि इतर 2020 (6) एस.

सी. सी. 689:

[2020] 1 एस. सी. आर. 185-संदर्भित.खटला कायदा संदर्भ

[2020] 1 एससीआर 185

परिच्छेद 2 [2014] 4 एस. सी. आर. 27 चा संदर्भ परिच्छेद 5 डी [1996] 6 सप्लवर अवलंबून

होता. एससीआर 110

परिच्छेद 11 वर अवलंबून आहे

दिवाणी अपील/अंतर्निहित अधिकार क्षेत्र: 2022 ची अवमान याचिका (दिवाणी)

No.352.2017 च्या दिवाणी अपीलमध्ये न. .5808. 2014 च्या ए. एस. टी. न. 192/2014

मधील कलकत्ता उच्च न्यायालयाच्या दिनांकित <आय. डी. 1 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

कॉन्मेंट

पेट

न. .513/2022,565,566,567,568,569,570,571,572,573,574,575/2023,514,515,49

8,516,517/2022,576,577,578,580,581,582,583,584,585,586,587,590,591,592,

593,594/23,353,354,355,364,364,365,365,365,365,366,367,368,369,37

0,371,372,373, 374, 494, 512/2022, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601/2023,

360, 361, 362, 363, 375, 376, 377,503,504, 510,
511/2022,602,603,604,605,606,607 आणि दिवाणी अपील न. 768/ 2023

विजय हंसारिया, पार्थ सारथी भट्टाचार्य, सी. यू. सिंग, हुझेफा ए. अहमदी, वरिष्ठ अधिवक्ता., अबू साहेल, राजीव कुमार गुप्ता, परमिंदर सिंग भुल्लर, पीजूश के. रॉय, श्रीमती काकली रॉय, नईमुल हक, राजन के. चौरसिया, गौरव चौधरी, चांद कुरेशी, संजय सैनी, राहुल मोहोद, प्रदीप मोहोद, शिवकुमार वत्स, रमाकांत शर्मा, डॉ.राम किशोर चौधरी, पुलकित अग्रवाल, अतरूप बॅनर्जी, सुनंदो राहा, अबू सोहेल, निशांत कुमार, विश्वरूप भट्टाचार्य, गुलाम मोहिंददीन, अनिंदो मुखर्जी, रामेश्वर प्रसाद गोयल, सुश्री मधुमिता भट्टाचार्जी, सुश्री आरुषी मिश्रा, शमशाद, आदित्य समद्वर, एम. आर. शमशाद, शशांक सिंग, अरिजीत सरकार, सुश्री नबीला जमील, पक्षकारांसाठी चे वकील

न्यायालयाचे न्यायाधीश एस. रवींद्र भट यांनी न्यायालयाचा निर्णय दिला.

1. 2021 च्या एस. एल. पी. (सी) क्रमांक 3352 मध्ये परवानगी देण्यात आली आहे. दिवाणी अपील क्रमांक 5808/2017 मध्ये अवमान याचिका दाखल करण्याची परवानगी देण्यात आली आहे.वर नमूद केलेल्या उर्वरित अवमान याचिकांसह हे घेतल्या आहेत.

2. या न्यायालयाच्या निर्णयाचे जाणूनबुजून आणि जाणीवपूर्वक उल्लंघन केल्याची तक्रार करणाऱ्या अनेक अवमान याचिकांचा निकाल हा आदेश देईल.शेख मो. रफीक वि. मॅनेजिंग कमिटी , कोंटी रहमानिया हाय मदरसा आणि इतर.पश्चिम बंगाल मदरसा सेवा आयोग कायदा, 2008 (यापुढे, "कायदा") घटनाबाह्य असल्याचे कलकत्ता उच्च न्यायालयाने व्यक्त केलेल्या अचूकतेच्या य न्यालयान विचार केल होता . त्या तरतुदी अल्पसंख्याक संस्था म्हणून मान्यताप्राप्त

अनुदानित मदरशांमध्ये शिक्षकांच्या नियुक्तीच्या प्रक्रियेचे नियमन करतात. या न्यायालयाने आपला निष्कर्ष नोंदवला की कायद्याच्या कलम 8,10,11 आणि 12 या संबंधित तरतुदी वैध आणि घटनात्मक होत्या. त्याच वेळी न्यायालयाला याची जाणीव होती की, अपील प्रलंबित असताना मदरशांनी काही नियुक्त्या केल्या होत्या आणि ते खालीलप्रमाणे होते:

“58. सरते शेवटी, आयोग कायद्याच्या तरतुदींच्या अनुषंगाने आयोगाने केलेल्या सर्व नामांकने वैध आणि कार्यान्वित असल्याचे आम्ही घोषित करतो. तथापि, उच्च न्यायालयाने प्रकरणांचा निपटारा केल्यानंतर संबंधित मदरशांनी कोणतीही नियुक्ती केल्यास, शिक्षकांच्या अशा नियुक्त्या सर्व कारणांसाठी वैध मानल्या जातील. परंतु आयोग कायदा आणि त्याखाली तयार केलेल्या नियमांच्या तरतुदींनुसार विविध मदरशांमध्ये शिक्षकांची निवड आणि नियुक्ती करण्यास आयोग यापुढे सक्षम असेल.”

3. सर्व याचिकाकर्त्यांनी असा युक्तिवाद केला की अपीलातील कार्यवाही प्रलंबित असताना देखील, उच्च न्यायालयाने कायद्याच्या तरतुदी असंविधानिक घोषित केल्यानंतर नियुक्त केलेल्या शिक्षकांचे वेतन जारी करण्यासाठी अवमान कार्यवाही करण्यात आली होती. याचिकाकर्ते 10.05.2016,01.08.2016,17.05.2018 या तारखेच्या अंतरिम आदेशांना जाहिरात करतात, ज्यात असे निर्देश दिले जातात की ज्यांची नियुक्ती किंवा कार्यवाही प्रलंबित असताना काम करणाऱ्यांना वेतन दिले जावे.या निकालाचा परिणाम असा आहे की कायद्याच्या तरतुदी कायम ठेवत असतानाही न्यायालयाने याचिकाकर्त्यांच्या भरतीला संरक्षण दिले. या परिस्थितीत, प्रतिवादी

अवमानकर्त्याद्वारे त्यांना नियमित सेवेचा लाभ काही ना काही कारणास्तव नाकारणे म्हणजे जाणीवपूर्वक आणि जाणूनबुजून कायद्याकडे दुर्लक्ष करणे आणि योग्य कठोर कारवाईची मागणी करणे आहे.

4. या अवमान कारवाईमध्ये नोटीस बजावल्यानंतर आणि पक्षांच्या सबमिशनचा विचार करून, या न्यायालयाने प्रतिवादींना (कथित विरोधक) याचिकाकर्त्यांचे दावे कायदेशीर आणि वैध आहेत की नाही हे तपासण्यासाठी आणि त्यांची पडताळणी करण्याचे आणि योग्य रक्कम जारी करण्याचे निर्देश दिले होते. आय. त्यानंतरच्या आदेशात असे निरीक्षण नोंदवले गेले होते की या न्यायालयाच्या अंतिम निर्णयाच्या अटींमध्ये, विशेषतः परिच्छेद 58 मध्ये असे दिसून आले आहे की लाभ मर्यादित नव्हते आणि केवळ खटल्यातील पक्षांनाच दिलासा दिला जात नव्हता, तर निर्देशांचा परिणाम न्यायनिर्णयाच्या प्रक्रियेत होतो. त्यामुळे न्यायालयाने प्रतिवादी अवमानकर्त्यांना सर्व याचिकाकर्त्यांच्या हक्कांच्या संदर्भात नोंदीतून पडताळणी करण्याचे निर्देश दिले. अवमान याचिकाकर्त्यांनी त्यांच्या प्रतिसादात विनंती केली की, अवमान याचिकाकर्त्यांचे शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारीवर्ग असण्याच्या किंवा कायद्याने आवश्यक असलेल्या आवश्यक पात्रता असण्याच्या त्यांच्या दाव्यांच्या सत्यतेची पडताळणी करण्याचा आग्रह न करता त्यांचे वेतन जारी करण्याचे या न्यायालयाचे स्पष्ट निर्देश आहेत. हे देखील निदर्शनास आणून दिले गेले आहे की या न्यायालयाला जाणीव होती की अनेक नियुक्त्या करण्यात आल्या होत्या ज्या एकतर लागू असलेल्या निकषांचा विचार करून अनियमित किंवा अस्थिर होत्या. या संदर्भात प्रतिवादी/अंतर अवमानकर्त्यांनी 07.05.2018 तारखेच्या आदेशावर भर दिला की त्या आदेशात, न्यायालयाने स्पष्टपणे नोंदवले होते

की स्टॉप गॅप व्यवस्थेमध्ये केलेल्या व्यवस्थेवर कोणतीही समानता निर्माण केली जाणार नाही जी दिवाणी अपीलामधील अंतिम आदेशांच्या अधीन असेल.

5. प्रतिवादींनी असा युक्तिवादही केला की या न्यायालयाच्या निकालात-म्हणजे परिच्छेद 58 मध्ये असलेल्या निर्देशांमध्ये-कुठेही अवमान याचिकाकर्त्यांसह कोणालाही, ते शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारीवर्ग आहेत किंवा कायद्याद्वारे विहित केलेल्या आवश्यक पात्रता आहेत या त्यांच्या सह पडताळणी करण्याचा आग्रह न धरता अवमान याचिकाकर्त्यांसह इतर कोणाच्याही बाजूने पगार जाहीर करण्याचे निर्देश किंवा कायद्याने केलेली त्यांची आवश्यक पात्रता. पुढे असे सादर केले जाते की जरी याचिकाकर्ते पूर्वीच्या अंतरिम आदेशांवर अवलंबून असले, तरी ते केवळ कायदानुसार पात्रता आणि पडताळणीच्या अधीन राहून पगार जारी करण्यासाठी होते. सुधीर वासुदेव विरुद्ध एम. जॉर्ज रविशेखरन मधील या न्यायालयाच्या निकालावर प्रतिवादींनी भर दिला आहे, की अवमान अधिकारक्षेत्राचा वापर करणारे न्यायालय, ज्या निर्णयाचे उल्लंघन केल्याचा आरोप आहे, त्या निर्णयाच्या किंवा आदेशाच्या चारही कोपऱ्यां पलीकडे जाऊ शकत नाही किंवा ज्या प्रश्नांवर कारवाई करण्यात आलेली नाही किंवा निर्णय घेण्यात आलेला नाही अशा प्रश्नांची तपासणी करू शकत नाही. असा युक्तिवाद केला जातो की या न्यायालयाने अंतिम निकालात जे काही केले ते अपील प्रलंबित असताना केलेल्या व्यक्तींच्या नियुक्त्या आणि उच्च न्यायालयाचा निकाल वैध ठरवणे हे होते. या निर्णयाचा संदर्भ हा कायद्याच्या तरतुदींना लागू होणे हा होता. तथापि, याचा अर्थ असा नव्हता की संबंधित मंदरशाची पात्रता, मान्यता किंवा इतर वैधानिक अटी; अनुदानासाठी त्याची पात्रता; नियुक्तीच्या वेळी उमेदवाराने धारण केलेली पात्रता; रिक्त पदांचे अस्तित्व आणि

निवड करण्याची पद्धत इ. त्याचा विचार करता आला नाही. कथित अवमानकर्त्यांनी या संदर्भात भरतीच्या नियमांवर भर दिला, ज्यात भरतीची पद्धत, जसे की नोकरीची अधिसूचना प्रकाशित करणे; रिक्त पदांची यादी; कर्मचारीवर्ग वर्ग पद्धती; संस्था पात्र आहे की नाही आणि मदत करण्यासाठी प्रवेश दिला आहे की नाही हे नमूद केले होते.

6. आधी नमूद केल्याप्रमाणे, अपीलातील उच्च न्यायालयाच्या निकालाने कायद्याच्या काही तरतुदी असंविधानिक घोषित केल्या होत्या. या न्यायालयाने आपल्या निकालात कायद्याच्या वैधतेबाबत उच्च न्यायालयाचे ते निष्कर्ष बाजूला सारले. परिणामी, या कायद्यातील तरतुदी वैध आणि बंधनकारक मानल्या गेल्या.या कायद्याने पश्चिम बंगालमधील मदरशांसह विविध संस्थांमध्ये नियुक्त्यांचे नियमन करण्याचा प्रयत्न केला.या न्यायालयाने संबंधित तपशीलांची तपासणी केल्यानंतर कायद्याच्या तरतुदी कायम ठेवल्या आणि इतर गोष्टींबरोबरच खालीलप्रमाणे निर्णय दिला:

"54. अशा प्रकारे राज्य विधिमंडळाने स्थापन केलेली व्यवस्था हे सुनिश्चित करते की या क्षेत्रातील तज्ञांचा समावेश असलेला आयोग राज्यभरातील प्रतिभेची छाननी करेल; योग्य निवड प्रक्रिया स्वीकारेल आणि उपलब्ध असलेल्या सर्वोत्तम प्रतिभेची पूर्णपणे निवड करेल गुणवत्तेच्या आधारावर; आणि नामनिर्देशन करताना देखील अल्पसंख्याक संस्थेच्या हिताला योग्य महत्त्व दिले जाईल आणि त्याची काळजी घेतली जाईल.अशा प्रकारे वैधानिक तरतुदी शिक्षणात 'उत्कृष्टता' प्राप्त करण्याचा प्रयत्न करतात आणि अल्पसंख्याक संस्थांच्या हिताला प्रोत्साहन देखील देतात.टी. एम. ए. पाई फाऊंडेशन

प्रकरणात या न्यायालयाच्या निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे या तरतुदी चाचणीचे समाधान करतात

55. टी. एम. ए. पाई फाऊंडेशन प्रकरणातील निर्णयात नमूद केलेल्या तत्त्वांनुसार आमच्या विचारात घेतलेल्या दृष्टिकोनातून, संबंधित तरतुदी अल्पसंख्याक संस्थांच्या हक्कांचे उल्लंघन करत असल्याचे म्हणता येणार नाही आयोग कायद्याच्या तरतुदीनंतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या आयोगान शिक्षकांची निवड आणि त्यांची नामनिर्देशन केल्याने राष्ट्रीय हित तसेच अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांचे हित साधले जाईल आणि तरतुदी अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांच्या हक्कांचे उल्लंघन करित नाहीत.

56. टी. एम. ए. पाई फाऊंडेशन प्रकरणात या न्यायालयाने घालून दिलेल्या तत्त्वांच्या अनुषंगाने आम्ही वरील निष्कर्षांवर आलो आहोत.

आम्हाला माहिती आहे की ब्रह्म समाज एज्युकेशन सोसायटी, सिंधी एज्युकेशन सोसायटी आणि चंदना दास (मालाकार) यांनी टी. एम. ए. पाई फाऊंडेशननंतर निर्णय घेतला होता, या न्यायालयाने अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांमध्ये नियुक्त करण्यासाठी संबंधित अधिकारी वैधपणे शिक्षकांची नियुक्ती करू शकतात का या प्रश्नावर देखील सुनावणी केली होती. ब्रह्मो समाज एज्युकेशन सोसायटीने नियम वैध आहेत की नाही या प्रश्नावर विशेष लक्ष दिले नाही आणि टी. एम. ए. पै फाऊंडेशन प्रकरणातील तत्त्वांनुसार नियम आणि कायदे आणण्याचे काम अधिकाऱ्यांवर सोडले. सिंधी एज्युकेशन सोसायटीने आरक्षणाच्या संदर्भात हा मुद्दा हाताळला. त्यात असेही आढळून

आले की संबंधित अधिकाऱ्यांनी नामनिर्देशित केलेले शिक्षक भाषिक अल्पसंख्याकांनी चालवलेल्या शैक्षणिक संस्थांमध्ये शिकवण्यास सुसंगत नाहीत संबंधित संस्था ही अल्पसंख्याक संस्था आहे की नाही हा चंदन दास (मालाकार) यांच्या बाबतीत मूलभूत मुद्दा होता.सिंधी एज्युकेशन सोसायटी आणि चंदना दास (मालाकार) यांनी अशा वैधानिक शासनपद्धती हाताळल्या ज्या अस्तित्वात नव्हत्या. अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांच्या विशेष वैशिष्ट्यांनुसार शिक्षकांच्या अनुकूलते संबंधित कोणतीही विशेष वैशिष्ट्ये किंवा बाबी आवश्यक असू शकतात.तथापि, सध्याच्या प्रकरणातील अतिरिक्त वैशिष्ट्यांवरून असे दिसून येते की इस्लामिक संस्कृती आणि धर्मशास्त्राचे सखोल ज्ञान असलेल्या व्यक्तींवर विशेष भर देणाऱ्या आयोगाच्या रचनेमुळे अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांच्या विशेष गरजा आणि आवश्यकतांची नेहमीच काळजी घेतली जाईल याची खात्री करेल आणि अशा प्रकारे सध्याचे प्रकरण वेगळ्या पायावर उभे आहे.

त्यामुळे टी. एम. ए. पै फाऊंडेशनमध्ये घेण्यात आलेल्या चाचणीचे पालन करण्यास आम्हाला अजिबात संकोच वाटत नाही आणि आयोग कायद्याच्या तरतुदी कोणत्याही कारणास्तव अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थांच्या हक्कांचे उल्लंघन करित नाहीत असे आम्ही मानतो."

7. परिच्छेद 58 मध्ये, न्यायालयाने अधिनियमाच्या तरतुदींच्या अनुषंगाने आयोगाने केलेल्या नामनिर्देशनांना वैध घोषित केले आणि उच्च न्यायालयाने बाबी निकाली काढल्यानंतर केलेल्या

नियुक्त्या सर्व कारणांसाठी वैध मानल्या गेल्या.मात्र, मदरशांनी शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारीवर्ग म्हणून शिक्षकांची नियुक्ती कशी केली याबद्दल न्यायालयाने आपले मत लागू केले होते की नाही याबाबत कोणतीही चर्चा झालेली नाही.तसेच शिक्षणाचा दर्जा आणि आवश्यक अनुभव लक्षात घेऊन कोणत्या अनुदानित आणि विनाअनुदानित मान्यताप्राप्त संस्था नियुक्ती करू शकतात; पारदर्शक पद्धतीचा अवलंब केला गेला की नाही; संबंधित मदरशाला मान्यता देण्यात आली होती की नाही; व्यक्तीची निवड करणारी समिती किंवा संस्था नियमांनुसार स्थापन करण्यात आली होती की नाही इत्यादींबाबतही कोणतीही चर्चा झालेली नाही. त्यामुळे पडताळणी व्हायला हवी असा प्रतिवादी/कथित अवमानकर्त्यांचा युक्तिवाद योग्य आणि ठोस असल्याचे दिसते.

8. या परिस्थितीत, अपील प्रलंबित असताना केलेल्या अंतरिम आदेशांचे स्वरूप पाहता, न्यायालयाने नियुक्त्या ज्या मर्यादेपर्यंत वैध असल्याचे घोषित केले, त्या संबंधित नियमांचे आणि बंधनकारक निकषांचे पालन करत होत्या यात शंका नाही.अन्यथा धारण करणे म्हणजे आवश्यक असलेल्या तरतुदी, निकष आणि मार्गदर्शक तत्त्वांकडे दुर्लक्ष करणे होय.आणि ज्या मूलभूत मानकांचे पालन प्रत्येक शैक्षणिक संस्थेने करणे अपेक्षित आहे.याव्यतिरिक्त, प्रतिवादींच्या निवेदनामध्ये योग्यता आहे की न्यायालय, अवमान कार्यवाहीत त्याची व्याप्ती वाढवू शकत नाही आणि ज्या बाबी त्याच्या निवेदनाचा भाग नाहीत त्या बाबी तपासू शकत नाही, म्हणजे ज्या निकालात अवमान केल्याचा आरोप केला जात आहे त्या निर्देशांची किंवा आदेशांची तपासणी करू शकत नाही किंबहुना , सुधीर वासुदेव (वरील) प्रकरणातील निर्णयात खालीलप्रमाणे म्हण्टले गेले होते:

"19. अवमानासाठी शिक्षा करण्याचा उच्च न्यायालयांना तसेच या न्यायालयाला दिलेला अधिकार हा राज्यघटना तसेच न्यायालयाचा अवमान कायदा, 1971 या दोन्ही अंतर्गत उपलब्ध आहे. हा एक दुर्मिळ अधिकार आहे. ही एक कठोर शक्ती आहे, जी जर दिशाभूल केली गेली, तर अवमान केल्याचा आरोप असलेल्या व्यक्तीच्या स्वातंत्र्यावरही अंकुश ठेवू शकते. सत्तेच्या हे देखील आवश्यक आहे, कारण बहुतेक वेळा, अवमान याचिकेच्या निर्णयात, ज्या आदेशाच्या संदर्भात आज्ञाभंगाचा आरोप केला जातो, त्या आदेशाचा अर्थ आणि परिणाम स्वनिर्णय करण्याची प्रक्रिया समाविष्ट असते. त्यामुळे न्यायालयांनी, ज्या आदेशाचे उल्लंघन केल्याचा आरोप आहे, त्या आदेशाच्या चारही कोपऱ्यांपलीकडे जाऊ नये किंवा ज्या निर्णयावर निर्णय झालेला नाही किंवा ज्या आदेशाचे उल्लंघन केल्याचा आरोप आहे, अशा प्रश्नांमध्ये प्रवेश करू नये. आदेशात स्पष्ट असलेले किंवा स्पष्टपणे स्वयंसिद्ध असलेले निर्देश, त्यांचे कोणतेही अवज्ञा किंवा जाणूनबुजून उल्लंघन झाले आहे का याचा विचार करण्याच्या उद्देशाने विचारात घेतले पाहिजेत. निर्णय घेतलेले मुद्दे पुन्हा उघडले जाऊ शकत नाहीत; तसेच समभागांच्या याचिकेचाही विचार केला जाऊ शकत नाही. न्यायालयांनी हे देखील सुनिश्चित केले पाहिजे की अवमान याचिकेवर विचार करताना पुनरावलोकन किंवा अपील यासारख्या इतर सुधारात्मक अधिकारक्षेत्रांमध्ये न्यायालयाला उपलब्ध असलेल्या अधिकारांवर गदा येणार नाही. अवमान कायद्याच्या अधिकारक्षेत्रात अधिकारक्षेत्राचा वापर करताना न्यायालयाने आधीच व्यक्त केलेल्या गोष्टीला पूरक असा कोणताही आदेश किंवा निर्देश जारी करू नयेत ; वर नमूद केल्याप्रमाणे,

न्यायालयात निहित असलेल्या इतर अधिकारक्षेत्रांमध्ये असा वापर अधिक योग्य आहे. जसे वर लक्षात आलेआ आहे, वरील तत्त्वे झारेश्वर प्रसाद पॉल विरुद्ध तारक नाथ गांगुली [(2002) 5 एस. सी. सी. 352: ह्या बारमध्ये उद्धृत केलेल्या उदाहरणांचा एकत्रित परिणाम असल्याचे दिसते. 2002 एस. सी. सी. (एल अँड एस) 703], व्ही. एम. मनोहर प्रसाद विरुद्ध एन. रत्नम राजू [(2004) 13 एस. सी. सी. 610:2006 एस. सी. सी. (एल. अँड. एस.) 907], बिहार फायनान्स सर्व्हिस हाऊस कन्स्ट्रक्शनकॉप. सोसायटी लिमिटेड वि. गौतम गोस्वामी [(2008) 5 एस. सी. सी. 339] आणि युनियन ऑफ इंडिया विरुद्ध सुभेदार देवासी पी. व्ही. [(2006) 1 एस. सी. सी. 613]."

10. प्रस्तुत प्रकरणातही, या न्यायालयाचे असे मत आहे की याचिकाकर्त्यांच्या नियुक्तीची पडताळणी न करता आणि पात्रतेच्या अटींची पूर्तता (आवश्यक पात्रता आणि संबंधित अनुभव) पूर्ण करणे यासारख्या बाबींच्या संदर्भात विहित कार्यपद्धतींचे योग्यरित्या पालन केले गेले होते की नाही हे प्रतिवादींचे मत आहे. रिकाम्या जागांची उपलब्धता; मंदरशांच्या संदर्भात कर्मचारीवर्ग पद्धतीने मान्यता देण्यात आली होती आणि जर असेल तर कोणत्या कालावधीसाठी; संस्था अनुदानित आणि मान्यताप्राप्त होती किंवा नाही किंवा मान्यताप्राप्त आणि विनाअनुदानित होती आणि तसे असल्यास कोणत्या कालावधीसाठी; योग्यरित्या अधिकारप्राप्त निवड संस्था किंवा संस्थांनी दावेदाराची नियुक्ती करण्यापूर्वी त्यांच्या उमेदवारीचा विचार केला की नाही आणि व्यक्ती/दावेदार निवडणारी समिती किंवा संस्था नियम किंवा मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार स्थापन

करण्यात आली होती की नाही हे न्याय्य आहे.या परिस्थितीत, या न्यायालयाचे असे मत आहे की पुढील कार्यवाही सुरू ठेवता येणार नाही कारण प्रत्येक याचिकाकर्त्याच्या नियुक्तीबाबत योग्य पडताळणी केल्याशिवाय कोणताही निर्णय घेतला जाऊ शकत नाही.

11. याव्यतिरिक्त, हे न्यायालय, अवमान अधिकारक्षेत्राचा कायदेशीर वापर करताना, संबंधित नियमांचा विचार करून, कोणत्याही याचिकाकर्त्याला कर्मचारी म्हणून वागण्याचा लाभ मिळण्याचा हक्क आहे या राज्याच्या किंवा मद्राशाच्या भूमिकेच्या निर्णयाच्या गुणवत्तेचे परीक्षण करू शकत नाही. आणि नियम.जे. एस. परिहार वि. गणपत दुग्गर मध्ये या न्यायालयाने स्पष्टीकरण दिले अवमान कार्यवाहीची मर्यादित व्याप्ती, खालीलप्रमाणे, स्पष्ट केली आहे:

“6. ज्येष्ठता यादी पुन्हा तयार करण्यासाठी विद्वान एकल न्यायाधीशांनी जारी केलेले निर्देश बाजूला सारण्यात विभागीय खंडपीठ योग्य होते का, हा प्रश्न आहे.अपीलकर्त्याची बाजू मांडणारे विद्वान वकील श्री. एस. के. जैन यांनी असा युक्तिवाद केला आहे की जोपर्यंत विद्वान न्यायाधीश न्यायाधीशाच्या योग्यतेकडे जात नाही. तीन खंडपीठांनी घालून दिलेल्या कायद्याच्या उद्देशाने यादी तयार करण्यासाठी सरकारने घेतलेला निर्णय, प्रतिवादीने कायद्याच्या कलम 2 (ब) अंतर्गत परिभाषित केलेल्या न्यायालयाच्या आदेशांचे जाणूनबुजून किंवा जाणीवपूर्वक उल्लंघन केले आहे की नाही या निष्कर्षावर विद्वान न्यायाधीश येऊ शकत नाहीत. त्यामुळे, उच्च न्यायालयाच्या विद्वान एकल न्यायाधीशांना अपरिहार्यपणे त्या प्रश्नाच्या गुणवत्तेत जाणे आवश्यक आहे. हा युक्तिवाद योग्य असल्याचे आम्हाला आढळत नाही.असे

दिसून येते की, प्रतिवादींनी 2-7-1991 रोजी ज्येष्ठता यादी तयार केली होती.पुढे पदोन्नती झाल्या सेवाज्येष्ठता यादी पूर्वीच्या खंडपीठांनी जारी केलेल्या निर्देशांशी सुसंगत आहे की नाही हे शोधण्यासाठी अवमान कारवाईमध्ये पुनरावलोकनासाठी खुला आहे का हा प्रश्न आहे.असे दिसून येते की एकदा न्यायालयाने जारी केलेल्या निर्देशांच्या आधारे सरकारने आदेश पारित केला की, योग्य मंचावर तोडगा काढण्यासाठी कारवाईचे नवीन कारण उद्भवते.ज्येष्ठता यादी तयार करणे चुकीचे असू शकते किंवा योग्य असू शकते किंवा निर्देशानुसार असू शकते किंवा नसू शकते.परंतु न्यायालयीन पुनरावलोकनाच्या संधीचा लाभ घेण्यासाठी पीडित पक्षासाठी कारवाईचे हे एक नवीन कारण असेल.परंतु ते आदेशाचे जाणीवपूर्वक उल्लंघन मानले जाऊ शकत नाही.अवमान कारवाईमध्ये न्यायालयीन पुनरावलोकनाचा पुन्हा अभ्यास केल्यानंतर, विद्वान एकल न्यायाधीशांनी ज्येष्ठता यादी पुन्हा तयार करण्यासाठी नवीन निर्देश दिले जाऊ शकत नाहीत.दुसऱ्या शब्दांत, विद्वान न्यायाधीश अवमान कार्यवाहीतील गुणवत्तेनुसार या प्रकरणाचा विचार करण्यासाठी अधिकारक्षेत्राचा वापर करत होते.कायद्याच्या कलम 12 अन्वये त्याला परवानगी दिली जाणार नाही. त्यामुळे, विभागीय खंडपीठाने राजस्थान उच्च न्यायालयाच्या अध्यादेशाच्या कलम 18 अंतर्गत एकल न्यायाधीशाचा निर्णय किंवा आदेश म्हणून अधिकार वापरला आहे; विभागीय खंडपीठाने विद्वान एकल न्यायाधीशाने केलेली चूक सुधारली.त्यामुळे हे प्रकरण विभागीय खंडपीठाकडे आधीच गेले असताना, विद्वान एकल न्यायाधीशाच्या

निर्णयाच्या विरोधात राज्याने या न्यायालयात अपील दाखल करण्याची आवश्यकता भासणार नाही."

12. नंतरच्या निर्णयात, मिदनापूर पीपल्स कॉप.बँक लिमिटेड वि.

चुनीलाल नंदा या न्यायालयाने अवमान अधिकारक्षेत्राचा वापर करणाऱ्या न्यायालयाच्या मर्यादा स्पष्ट केल्या:

"11. अवमान कारवाईमध्ये आदेशांविरुद्ध अपीलांच्या संदर्भात या निर्णयांमधून उद्भवलेल्या स्थितीचा सारांश अशा खालील प्रमाणे केला जाऊ शकतो

I. कलम 19 अंतर्गत अपील केवळ अवमानासाठी शिक्षा देण्यासाठी, म्हणजे अवमानासाठी शिक्षा ठोठावणाऱ्या आदेशासाठी, त्याच्या अधिकारक्षेत्राचा वापर करून पारित केलेल्या उच्च न्यायालयाच्या आदेशाच्या किंवा निर्णयाच्या विरोधात कायम राखण्यायोग्य आहे .

II. अवमानासाठी कारवाई सुरू करण्यास नकार देणारा आदेश, किंवा अवमानाची कारवाई सुरू करण्याचा आदेश किंवा अवमानासाठी कारवाई मागे घेण्याचा आदेश किंवा अवमानकर्त्याची निर्दोष मुक्तता किंवा निर्दोष मुक्तता करणारा आदेश, हे दोन्ही सी. सी. कायद्याच्या कलम 19 अंतर्गत अपील करण्यायोग्य नाहीत. विशेष परिस्थितीत, ते घटनेच्या कलम 136 अंतर्गत आव्हान देण्यास खुले असू शकतात.

III. अवमानाच्या कार्यवाहीत, उच्च न्यायालय हे ठरवू शकते की न्यायालयाचा अवमान केला गेला आहे की नाही आणि तसे असल्यास, शिक्षा काय असावी आणि त्याच्याशी संबंधित बाबी काय असाव्यात. अशा कार्यवाहीत, पक्षांमधील वादाच्या गुणवत्तेशी संबंधित कोणत्याही मुद्द्यावर निर्णय घेणे किंवा त्यावर निर्णय घेणे योग्य नाही.

IV. पक्षांमधील वादाच्या गुणवत्तेवर उच्च न्यायालयाने जारी केलेले कोणतेही निर्देश किंवा घेतलेला निर्णय, "अवमानासाठी शिक्षा करण्याच्या अधिकारक्षेत्रात " असणार नाही आणि म्हणूनच, सी. सी. कायद्याच्या कलम 19 अंतर्गत अपील करण्यायोग्य नाही. केवळ अपवाद असा आहे की जेथे असे निर्देश किंवा निर्णय अवमानासाठी शिक्षा देण्याच्या आदेशाशी आनुषंगिक किंवा अविभाज्यपणे जोडलेले आहेत, अशा परिस्थितीत कायद्याच्या कलम 19 अंतर्गत अपील, आनुषंगिक किंवा अविभाज्यपणे जोडलेले निर्देश देखील समाविष्ट करू शकते.

V. जर उच्च न्यायालय, कोणत्याही कारणास्तव, अवमान कार्यवाहीत, पक्षांमधील वादाच्या गुणवत्तेशी संबंधित एखाद्या समस्येचा निर्णय घेत असेल किंवा कोणतेही निर्देश देत असेल, तर पीडित व्यक्तीवर उपाय शिल्लक रहात नाही. अशा आदेशाला आंतर-न्यायालयीन अपीलात आव्हान दिले जाऊ शकते (जर तो आदेश विद्वान एकल न्यायाधीशाचा असेल आणि

त्यात आंतर-न्यायालयाची तरतूद असेल तर न्यायालयीन अपील), किंवा भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 136 अंतर्गत (इतर प्रकरणांमध्ये) अपील करण्यासाठी विशेष परवानगी घेऊन."

13. त्यामुळे हे स्पष्ट आहे की, जर या न्यायालयाला प्रतिवादींच्या भूमिकेच्या गुणवत्तेवर निकाल द्यायचा असेल, तर त्याला प्रत्येक खटल्यातील तथ्यांचा विचार करावा लागेल आणि कथित अवमानकर्त्यांची भूमिका-जिथे याचिकाकर्त्यांना प्रतिकूल निर्णय घेतला जाईल तिथे, त्याच्या गुणवत्तेनुसार योग्य आहे की नाही हे ठरवावे लागेल. अवमान अधिकारक्षेत्राच्या योग्य वापरात हा वापर स्पष्टपणे स्वीकारार्ह नाही.

14. वरील निरीक्षणे सामान्यतः सध्याच्या याचिकांसाठी निर्णायक आणि निरुपयोगी ठरले असते तरीदेखील, या न्यायालयास या वस्तुस्थितीची जाणीव आहे की राज्याने हाती घेतलेल्या पडताळणीच्या प्रक्रियेमुळे आणखी विलंब होईल आणि त्यामुळे सर्व निकष प्रक्रियांचे पालन केल्यानंतर नियुक्त केलेल्या व्यक्ती आणि मदरशांच्या कर्मचाऱ्यांच्या सदस्यांना विविध खटले निर्माण होऊ शकते

15. सुनावणीदरम्यान या न्यायालयाने एक समिती स्थापन करण्याची सूचना केली होती जी सर्व संबंधित घटकांची तपासणी करेल आणि याचिकाकर्त्यांच्या दाव्यांची पडताळणी करेल ज्याचा नंतर विचार केला जाऊ शकतो आणि त्यावर कारवाई केली जाऊ शकते. ही सूचना राज्य, आयोग आणि संबंधित मदरशांना मान्य होती, ज्यांचे प्रतिनिधित्व श्री. राकेश द्विवेदी, श्री. सी. यू. सिंग, वरिष्ठ वकील आणि इतर वकील करत होते.

16. सुनावणीदरम्यान, न्यायालयाने एक समिती स्थापन करण्याची सूचना केली होती, जी सर्व संबंधित बाबींचा अभ्यास करेल आणि याचिकाकर्त्यांच्या दाव्यांची पडताळणी करेल, ज्याचा नंतर विचार केला जाईल आणि त्यावर कारवाई केली जाईल. ही सूचना राज्याला, संबंधित मदरशांना आणि याचिकाकर्त्यांना, मेसर्स राकेश द्विवेदी, सी. यू. सिंग आणि हुझेफा अहमदी, वरिष्ठ वकील, मधुमिता भट्टाचार्य, बिकाश रंजन भट्टाचार्य आणि इतर वकिलांनी मान्य केली. 17. त्यानुसार, हे न्यायालय अनुच्छेद 142 अंतर्गत आपल्या अधिकारांचा वापर करून कलकत्ता उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश न्यायमूर्ती देवी प्रसाद डे यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन करते. या समितीत आय. ए. एस. च्या प्रधान सचिव दर्जाच्या अधिकाऱ्याचा देखील समावेश असेल, ज्याने पश्चिम बंगाल संवर्गात काम केले होते आणि उच्च शिक्षण विभागात अनुभव घेऊन कोलकात्यात तैनात होता, तसेच पश्चिम बंगालमधील राज्य विद्यापीठांपैकी एका विद्यापीठाचा निवृत्त कुलसचिव, जो कोलकात्यात राहतो. राज्य सरकार अध्यक्षांशिवाय इतर सदस्यांची नियुक्ती करेल. द.

खालील बाबी लक्षात घेऊन याचिकाकर्त्यांच्या दाव्यांचा विचार करण्याची समितीला विनंती आहे:

(अ) ज्या तारखेला नियुक्ती करण्यात आली त्या दिवशी राज्य सरकारने मदरशाला किंवा त्याच्या व्यवस्थापन समितीला मान्यता दिली होती का?

(ख) ज्या उमेदवारांकडे आवश्यक विहित पात्रता होती आणि ज्यांनी संबंधित पदासाठी निर्धारित केलेला अनुभव आणि इतर पात्र अटी पूर्ण केल्या होत्या, अशा उमेदवारांची नियुक्ती करण्यात आली होती का?

(क) कोलकाता राजपत्र अधिसूचना दिनांक 11-03-2015 (क्रमांक 93-एसई/एस/10 आर-14/2013-9 फेब्रुवारी 2015) आणि कोलकाता राजपत्र अधिसूचना दिनांक 04-03-2016 (क्रमांक 486-एम. डी./ओ/2 एम-11/2016) मध्ये दर्शविलेल्या भरती प्रक्रियेचे पालन करून अशी नियुक्ती करण्यात आली होती का?

(ड) अस्तित्वात असलेल्या रिक्त पदांवर नियुक्ती करण्यात आली होती का आणि रिक्त आकृतिबंध संबंधित संस्था/मदरशांच्या कर्मचारी पद्धतीनुसार होती का?

(ड) नियुक्ती झाल्यानंतर, नियुक्त केलेल्या व्यक्तींनी प्रत्यक्षात आपापल्या पदांवर काम केले का?

(च) नियुक्ती प्रत्यक्षात नियुक्ति पत्र तारखेला करण्यात आली होती की कालमर्यादा मागे घेण्यात आली होती?

18. समितीच्या अध्यक्षंचे वेतन '10,00,000-असेल आणि प्रत्येक सदस्याचे वेतन' 5,00,000-असेल.ही समिती आपले काम जलदगतीने पूर्ण करेल आणि आजपासून चार महिन्यांच्या आत राज्य सरकारला अहवाल सादर करेल, जो त्यानंतर दोन महिन्यांच्या आत याचिकाकर्त्यांच्या संदर्भात योग्य आदेश देईल.

19. मधुमिता भट्टाचारजी यांनी सादर केले की राज्य सरकारद्वारे सर्व आवश्यक सहकार्य केले जाईल, ज्याचे काम पूर्ण करण्यासाठी समितीला आधारभूत संरचना आणि आवश्यक कर्मचारीवर्ग पुरविण्याचे निर्देश दिले आहेत.राज्य सरकारला आजपासून चार आठवड्यांच्या आत समितीला सूचित करण्याचे आणि त्यांच्या दाव्याची पडताळणी करण्यास इच्छुक असलेल्यांना योग्य ती प्रसिद्धी देण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत.अशी प्रसिद्धी अग्रजी आणि बंगाली या दोन्ही भाषांमध्ये वर्तमानपत्रांमध्ये योग्य जाहिरातीद्वारे.याव्यतिरिक्त, राज्य सरकारच्या अल्पसंख्याक व्यवहार आणि मदरसा शिक्षण विभाग, नबन्ना, हावडा यांच्या संकेतस्थळावरही ही अधिसूचना ठेवली जाईल.कोणत्या कालावधीत निवेदने दिली जाऊ शकतात हे अधिसूचनेत सूचित केले जाईल.लाभासाठी दावा करणाऱ्यांना, तसेच अहवालामुळे प्रभावित होण्याची शक्यता असलेल्यांना, निर्धारित वेळेत समितीसमोर प्रतिनिधित्व करण्याची मुभा आहे.इच्छुकांना सुनावणी देण्याच्या योग्य आणि व्यवहार्य कालनिर्णयी पथ विश्लेषणीचाही समिती विचार करेल.

20. या याचिका आणि प्रलंबित अर्ज/अपील (याचिका) वरील अटींमध्ये निकाली काढले जातात.

दिव्या पांडे

याचिका निकाली काढल्या.

(सहाय्यक: शेवली मोंगा, एलसीआरए)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहिल आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X